stoji na naslovnoj stranici Vjesnika od 31. svibnja 2002. godine. Vrlo snažna i vrlo precizna poruka urbi et orbi.

Liberalizam Velike Britanije je danas zamjenjen neoliberalizmom SAD-a. U vrijeme liberalizma faktori su bili relativno nepokretni (zbog dominacije prirodnih uvjeta) i zemlje su se specijalizirale, sukladno objašnjenju Davida Ricarda, u proizvodnji onih dobara gdje su učinci bili veći (teorija komparativnih prednosti) što je rezultiralo u povećanju blagostanje svih sudionika. Neoliberalizam pretpostavlja da su i faktori mobilni ukazujući na mobilnost kapitala. To implicira činjenicu da ne moraju svi bolje proći. Varijabilnost svih faktora znači da će razvijeni postati još razvijeniji a nerazvijeni još nerazvijeniji. Drugim riječima, kapital se sučeljava radu i marginalizira ga.

Upravo spomenuti naslov govori o žestini sukoba rada i kapitala. Na ovim prostorima ne tako davno cijenu nije imao rad već je ona bila određena socijalnim mirom. Kapital uopće nije imao cijenu i njegova alokacija je trebala biti ostvarena putem procesa samouprvnog sporazumjevanja i dogovaranja. Drugim riječima, kamatna stopa nije bila kriterij što je rezultiralo u suboptimalnoj alokaciji akumulacije. U drugom koraku ovo je vodilo uspostavi oligopolne strukture čiji je kreator bila partija. Ovo ne znači ocjenu prethodnog sistema već karikaturu procesa reprodukcije koja nam se tada zbog vlasti dogodila. Da su se kojim slučajem - a nisu - stvari odvijale poštujući ekonomske zakone stvar je mogla biti bitno drugačija ali o tome jednom drugom zgodom.

Vratimo se temi. Kapital se globalizira i povezuje dok se rad u okviru nacionalnih ekonomija drobi kako bi bio što jeftiniji i kako bi privukao kapital. Poznata je priča o dnevnicama od jednog dolara. Treba odmah reći da Hrvatska nije u stanju funkcionirati u takvim relacijama ma koliko to bilo provedivo u nekim zemljama. Ostaje ipak činjenica da sindikati nemaju onaj značaj koji su nekada imali. Naime, standardni radovi su lako zamjenjivi i dnevno se smanjuje potreba za njima jer ubrzani razvoj i tehnologije sve manje imaju potrebe za jednostavnim radom. Sindikati su uvjek svoje uporište nalazili u standardnim radovima. Vjerojatno ćemo se složiti da sindikat umjetnika i nije neka organizaciju koja bi relevantno utjecala na cjenu rada iz ove djelatnosti. Bravari, mehaničari, radnici na traci, općenito, bili su dobro organizirani što je lijepo definirao i obradio Galbraith u svojoj poznatoj knjizi: Nova industrijska država. Prema tome, standradni radovi se smanjuju i socijalni senzibilitet definira država svojim instrumentarijem i time je određen položaj rada u odnosu na kapital. Kako je Hrvatska mala i nerazvijena zemlja sa puno dodatnih problema koje je naslijedila ili sam u svojoj kratkoj povijesti stvorila to diktat kapitala postaje odlučujući za sudbinu njezinih građana. Pitanje svih pitanja je koji je odnos države spram građana i tko je taj koji će odrediti budućnost hrvatskih građana? Iako se čini da je odgovor jasan molim čitaoca da ponovno pročita tekst i vidjet će da stvari nisu tako jednostavne. Iako bi građani trebali biti odrednica izvršnoj vlasti kapital odnos nameće suprotan zaključak.

Ovo pišem jer želim naglasiti da se stvari u Hrvatskoj značajno usložnjavaju i svakim danom smanjuje se mogućnost dijaloga. Svojedobno je iranski car Reza Pahlavi rekao (iznosim po sjećanju): «Bog je dao čovjeku jedan jezik i dva uha kako bi dvostruko više slušao nego

govorio.»

U postojećoj konstelaciji odnosa snaga nema se što dobra dogoditi. Ima li izlaza? Jasno da ima; drugo je pitanje cijene koju ćemo platiti. Cijenu ćemo uvjek platiti na ovaj ili onaj način. Najmanja cijena i najveće šanse za uspjeh nalazim u formuli: koncepcija i strategija razvoja uz primjerenu taktiku i operativnu politiku pri čemu se mora voditi briga o fair odnosu rada i kapitala. Teorija ovisnosti kaže da zemlje koje su ovisne nužno zaostaju u razvoju i nužno postaju nesposobne da funkcioniraju na razini civilizacijskih dosega. Ipak država ima smisla kada su svi građani ravnopravni dio priče. Tržišni model privređivanja je najbolji model ali nije primjereno sve svoditi na darvinizam.